

leddraad
betavten,
iel. Laat
storie, die
sch wordt
algen, als
nuitig, in
ng, onder
en arbeid
heden; —
door Hm

reeds iets
lang door
ste man-
en inhoud
die in ons
st, is na-
maar in
worsteling
prediker
heid deser
en zegt
al, om de
elen? —
p blz. 113

em van de
het breede
veel her-
zoze vraag-
en Maat-
Wanneer
hagen van
overtuiging
n het wan-
zullen we
e beramen
pestanden?
t voor ge-
fundament
gelovighe
aakte zaak
len histori-
Bijbel.

ne regula
en, waar-

Hulsmann
stijzen van
nger dekt
? Weet hij
? Waalf Ge-
geschiedt
den gees-
las hij dan
die, alhoef-
bartikelen
lood tegen
a voor de
elkij men-
claren dan
dood ge-

och al te
at hij dan
p des ge-
ve is, en
fonds vor-
en testaan,
precies de-
ten, en dat
ilen voor-

in macht?
at de we-
heden zal
lokken op

tan rusten
als geloofs-
is dit met
? En acht
rieten staf
ie met ge-
zal onder-

dan isolee-
der eeuw?
ans waant,
panoozele,
eulen, na
historische
u met den
ude, ver-
en er een
s bouwen,

meerden
hij ver-
gen indruk.
n hij met
onglof der
dringen.
merischen

p het slot:

per daarom
atende op
ende »Ency-
muk maakt
theorie, en,
erlijk inge-
s, van gene-
sch-ijzen
n de weten-
soordeling
vige dood-
vereiniteit
en brengt
laet onder
en syntoom,
de hel van
onica, lijn-
Gods, ge-
slechts in
n, maar in
di naar de
nif, gij die
st geven?
u van deze
en tyran-
n autocra-
nuder van
in Gerefor-
r, Dr. Ba-
daard en
eld, Smout
en de Insti-
ters noodig.

Stond er: „Dit pogen eischt nog wijziging, verbetering, volmaking. Het moet anders worden aangelegd“, — er zou geen bedenking bestaan.

Maar neen, zoo is het niet.
Ds. Hulsmann wil iets anders dan hetgeen Calvijn vond, en sinds drie eeuwen door de Gereformeerden beleiden is, en bestrijdt daarom de leer van Gods „vrijmachtige soevereiniteit“. Hij schrijft: »De eenige soevereiniteit (zeker een vergissing voor: vrijmachtige knijpt, zoo is zijn klesche uitdrukking, den geloovige dood.«

Die leer is hem gelijk aan Satan in de het van Dante.

Is het niet stultend, dat een Predikant, die zegt in een zich Hervormd of Gereformerd noemende kerk, Predikant te zijn, zich aldus over het cor ecclesiae, over het hart en de kern van alle Gereformerd belijden, uitlaat?

Hij beroept zich op Prof. Kahler, te Halle. Eilieve, laat hij aan dezen hoogleeraar, die zich pikeert Calvinist te zijn, en zijn leerlingen steeds op Calvijn wijst, eens vragen, wat hem van zulk een taal der schuldige onbezonnenheid dunkt.

Die schuldige vijandschap tegen de Gereformeerden komt zelfs persoonlijk uit.

Achtereenvolgens bespreekt Ds. Hulsmann de Modernen, de Ethisch-mitschen, de Ethischen en de Gereformeerden.

Hij laat groep na groep de revue passeeren.

Doch hoe?

Als hij aan de Moderne, of aan de Ethische critici, iets min aangenaams zeggen moet, haast hij zich terstond er bij te voegen, dat hij aan hun geloof niet twijfelt, voor hun bedoelingen allen eerbied, voor hun karakter respect heeft, dat hij hun dege studie op prijs stelt.

Kortom dan wordt alle zilverpapier uit de enveloppe gehaald, om de pil te verzilveren.

Alleen maar... voor de Gereformeerden die hij ter sprake brengt, heeft hij nooit één goed woord.

Dit tekenet.

Niet op zichzelf, want waartoe zou het noodig zijn, als ge personen bespreekt, altoos suiker over hun naam te strooien? Maar wel is er tegenstelling, als ge bij alle andere tegenstanders altoos de suiker dik strooit, en bij deze één soort tegenstanders nooit een korrelke ten goede geeft.

Sterker nog.
Ds. Hulsmann heeft ten laste der Ethische critici niets, volstrekt niets gezegd, wat niet reeds vóór tien en meer jaren evenzo gezegd is door de *Heraut*.

Hij erkent, dat alles verloren is, zoo de ondermijning der Heilige Schrift alsoo doorgaat.

Hij drukt zelfs het zegel op het verzet voor zeventien jaren door de *Heraut* tegen de toenmalige negatieve kritiek van Prof. Gunning gevoerd, want hij constateert met vreugde dat Prof. Gunning hier geheel van is teruggekomen.

En terwijl er nu onder alle richtingen hier te lande, maar één is, die lang voor hem gelijken strijd gevoerd heeft, en zelfs nog beslister dan hij voor de onmisbaarheid van de Heilige Schrift als Woord Gods opkwaam, moet enkel zeker verschil over een blijkbaar door hem niet begrepen inspiratiethoor dienst doen, om wie hem het naast staan zoo ver mogelijk van zich af te stooten.

En toch is dit zielskundig geen raadsel.
Ds. Hulsmann is bang geweest dat zijn Ethische vrienden zeggen zouden: *Gij zijt ook van die*.

En voor die stem der dienstmaagd in den Voorhof is hij teruggekeerd.

Vandaar dat al zij roepen telkens is: *Denk toch niet dat ik van die boose bende ben geworden. Geen lieden die ik meer schouw dan hen.*

Zelf verraadt hij dit als hij op blz. 119 schrijft:

Dezer dagen werd mij geschreven, dat de strijd, dien ik stond aan te binden, reeds jaren geleden is gevoerd door de H.H. Dr. Daubanton en Dr. E. Barger, naar aanleiding van Dr. Kuyper's rectorale rede: »De Hedendaagse Schriftcritiek«, enz. Deze opmerking zou mogelijk door anderen ook gemaakt kunnen worden. Ik protesteer evenwel tegen deze bewering.

Nu, ons deert deze contradictie in eigen persoon niet.

Maar wel is er uit af te meten, wat belofte van wetenschappelijke kracht er ligt in een optreden, dat in zulk een naïveté hiel zoekt.

Zijn zwakheid tegenover ons, en dit merkt hij niet eens, breekt tegelijk al zijn kracht ook tegenover zijn Ethisch-critische vrienden.

Kerspel of Wijk?

IV.

Vast staat alsoo, dat ook wij de zekerheid van het *rechtgebied* der plaatselijke kerk, als één geheel, voortaan, en ten andere, dat *indeeling* van den Dienst alreeweg in de kerk van Christus, en ook onder ons, regel is, zoo voor den Dienst der Ouderlingen, als der Diakenen, en zelfs wat de Predikanten aangaat voor het huis- en ziekenbezoek.

Zoo trekt zich dus het geschil ten slotte op één enkel punt samen, t. w. op de *predikatie*.

Die alleen is niet ingedeeld.
Immers sinds de 16e eeuw geldt het voor de predikatie als regel, dat alle Predikanten in een grotere kerk voor alle beurten in alle kerkgebouwen rondpreken.

Zoo was het vóór het Synodaal Bestuur in 1816 opkwaam, zoo bleef het onder het Synodaal Bestuur, en zoo ook werd het aangenomen in de actie van 1834 en in die van 1886.

Want wel bestond er te Leiden, te Dordrecht en elders een schijnbare uitzondering, in zoover er in elk der steden twee Christelijk Gereformeerde predikanten waren, die elk aan een eigen kerkgebouw waren gebonden. Maar feitelijk was dit niet zoo. Immers feitelijk bestonden er twee kerkeraden, twee kerken, en twee diensten, die plaatselijk geen de minste gemeenschap met elkander hadden. Bij het pleit, of men rond zal preken als men saam in één kerkeraad zit, telt het feit dat men onder twee kerkeraden zittende, niet rondpreke, vanzelf niet met.

Geconstateerd moet derhalve, dat van de dagen der Reformatie af tot nu toe, het rondpreken voor alle beurten in alle kerkgebouwen als regel gold en nog geldt. En de vraag die we ter sprake brachten, is nu juist, of men dezen regel van het rondpreken zal blijven volgen, of wel dat indeeling der gemeenten en der Predikanten ook voor den Dienst des Woords op den duur aanbeveling zal verdienen.

Thans heeft de Predikant alleen een wijk, d. i. alleen een indeeling van het huisbezoek. Vraag: Zal het niet beter zijn, de wijk tot *kerkpel* te verheffen, en de indeeling ook door te laten gaan voor den Dienst des Woords.

Gingen we tot dit laatste over, dan zou men de stad moeten indeelen in zooveel deelen als er kerkgebouwen zijn, voor elk dier kerkgebouwen één of meer Predikanten moeten aanwijzen, en als regel moeten aanemen, dat elk Predikant, uitzonderingen nu daargelaten, steeds in hetzelfde kerkgebouw zou prediken, en dat de gemeenteleden uit dat stadsdeel geregeld in dat kerkgebouw moesten kerken.

Dat de zaak ook anders te regelen ware, zullen we later zien. We gaan thans uit van de meest gewone voorstelling van kerspel-indeeling, en die is zoo en niet anders.

Bij het onder de oogen zien van die vraag nu, dient er al aanstands op gewezen, dat geen minder dan Voetius deze vraag zeer beslist in den zin van rondpreken beantwoord heeft. Zijn betoog desaaangaande is o. a. te vinden in de *Bibl. Ref.* ed. Cl. Rutgers I p. 63.

Want wel bespreekt hij ook daar ten principale de vraag, of zulk een kerspel een *aparte kerk* is, maar toch verdedigt hij dan tevens het *rondpreken* zeer beslist tegen de ingebrachte bedenkingen.

Deze bedenkingen waren vier in aantal: 1°, dat toch alle Dienaren Gods Woord prediken, en dat men uit dien hoofde zeer wel altoos in dezelfde kerk en onder het gehoor van denzelfden Predikant kan gaan; 2°, dat men anders de schare die bij andere Predikanten pleegt te kerken, minacht; 3°, dat men anders den Dienst van andere Predikanten, die men eigener keuze voorbijgaat, minacht; en 4°, dat de Predikanten, die minder loop hebben, hier zoo bitter onder lijden.

Reeds uit deze opgave ziet men, dat Voetius alles behalve diep op de kwestie is ingegaan, en dat zijn argumenten eigenlijk meer betreffen de gewoonte, dat de gemeente *rondloopt*, dan dat de Dienaren *rondpreken*.

Stel toch, de Predikanten *preken rond*, maar de gemeente was voor haar opgaan aan vaste kerkgebouwen gebonden, dan zouden dezelfde argumenten, en zelfs dan nog meer rechtstreeks gelden.

Feitelijk strekt Voetius' betoog dan ook veel meer, om de vrije keuze der gemeenteleden te waarborgen, dat zij gaan kunnen, waar ze een Predikant vinden, die hun het meest bevalt, dan dat hij pleit voor het rondpreken der Dienaren in alle kerkgebouwen.

De gemeenteleden moeten gaan kunnen waar ze willen. Iets wat hij zoover trekt, dat hij er zich zelfs op beroept, dat ieder vrij is, om, al zij er meerdere bakkers en schoenmakers, toch zelf zijn eigen bakker en schoenmaker uit te kiezen. Een wel plastische, maar zeker niet al te kiesche vergelijking.

De één Predikant predikt beter dan de andere, ziedaar zijn hoofdstelling, en hij licht dat toe, door op vijf punten te wijzen. Het beter prediken hangt 1°, aan de klankvolle stem; 2°, aan duidelijke, gevoelloze, het gemoeid bewegende uitspraak; 3°, aan deftigen, meesterlijken stijl; 4°, aan zuiveren en rijken inhoud; en 5°, aan ziel en zinnen rakende toepassing van het Woord.

En nu acht hij, dat ieder vrij moet zijn om te kerken bij dien Predikant, die voor zijn oor en verstand en hart en leven het best aan deze gestelde eischen beantwoordt. Geheel dus het stelsel, dat zoo jarenlang door de gemeente gevolgd en er bij de gemeente ingegaan is: Bij de beste Predikanten stikvolle beurten, bij andere een dun gezaaid gehoor, en bij wie tusschenin liggen een middelmatige opkomst.

En al stemt nu ieder toe, dat dit zoo blijven kon, ook al bondt ge elk Predikant aan een vast kerkgebouw, toch verheven we niet, dat deze praktijk zulk een binden aan één kerkgebouw volstrekt doelloos zou maken, en hoogstens tot het voorstel zou kunnen leiden, om de Predikanten met den sterksten loop aan het ruimste kerkgebouw te verbinden, en de Predikanten met minder loop aan de kleinere gebouwen.

Dat zoo echter uitsluitend een maatregel van nuttigheid zijn en de kwestie in haar hart niet raken.

Om een welgewikt oordeel te vellen, is het daarom noodig dat deze twee stelsels met hun voor- en nadeelen tegenover elkander te plaatsen, en daarbij aan te nemen, dat in het door ons bedoelde stelsel dezelfde Predikant, evenals op een dorp, geregeld in hetzelfde gebouw predikt, en dat dezelfde gemeenteleden, evenals op een dorp, geregeld daar ter plaats kerken. Terwijl hier dan tegenover staat het thans geldende stelsel van bij toerbeurt rondpredikende

Predikanten, die een los en wisselend gehoor hebben, dat hen van kerk tot kerk aaloop.

Beginnen we nu met dit laatste, thans vergeende stelsel, dat heeft dit ongetwijfeld de navolgende niet te loochenen nadeelen.

1°. Dat geregelde plaatsverdeling niet wel mogelijk is. Stelt ge alle plaatsen vrij, dan stroomt in hetzelfde kerkgebouw bij elke beurt een anders saamgesteld gehoor, zit men nu hier, dan daar, en is de rustige indeeling dat ieder zijn eigen plaats zal hebben, en weet dat die plaats zijn is, ondenkbaar.

Want wel kan men een vaste onbetaalde plaats toekennen, maar niet aan alle leden in alle kerkgebouwen. Een vaste plaats is niet toe te wijzen dan in één gebouw. Maar overmits het kerken in eenzelfde gebouw in strijd is met het stelsel, baat het niet of ge al die vaste plaatsen openstelt. Onder dat stelsel maakt men hier geen gebruik van; zal het aantal genomen plaatsen altoos klein, dat der onbezette plaatsen het grootst blijven; en als niet de gewilde Prediker optreedt, blijven de genomen plaatsen toch onbezet.

Verhuring van plaatsen belet dit niet. Bijna niemand toch zal voor heel zijn gezin plaatsen in alle kerkgebouwen nemen. Hoogstens in één of twee. En dan alleen zal hij onder dat stelsel van die plaatsen profiteren, als de man dien hij hooren wil, aan de beurt is. Anders laat hij ze leeg staan.

In geen geval is alsoo onder de heerschappij van dit stelsel rustige orde en stille bezetting der plaatsen te verkrijgen, tenzij ge zegt: Wel de Predikant moet rondpreken, maar de leden moeten altijd in hetzelfde gebouw gaan, wat er op neerkomt, dat ge het stelsel reeds half verloochent.

2°. Uit dit eerste kwaad nu vloeit allerlei verder ongerief voort. De één maal een meer dan half leeg kerk, de menschen verstrooid, ongezellig en onopwekkend. De andere maal alles stopvol, de gangpaden ingenomen, dringen en stuwen van alle kant.

Bij volle beurten moest men soms om acht uur 's morgens te Amsterdam reeds voor de kerkeur staan te wachten, om als de deur opening, er in gedrongen te worden, op een draf naar het ruim, en over stoelen en banken te vliegen, om het eerst een plaats te vermeersteren. Vandaar soms heftige tooncelen, die alle stichting wegnamen, en allerlei hulp noodig maakten om de orde te herstellen.

Toch hielp dit vaak niet, en soms moesten honderden, die absoluut geen plaats konden krijgen, onverschutter zake terugkeeren. Die keerden dan of teleurgesteld huiswaarts, of gingen naar een andere kerk, waar ze te laat binnenvielen, en de rust verstoorden.

En hierbij kwam dan nog, dat vooral in den zomer, op heete dagen, dit soms meer dan anderhalf uur vroeger in de kerk zitten, de temperatuur zoo verhoogde en de atmosfeer zoo bedierf, dat er als de kerk eindelijk aanging, een benauwde hitte heerschte, die ieder afmatte.

Alsmede dat het ondoenlijk was in dien langen tijd vooral zich bezig te houden, zoodat er een gegons als in een koliefhuis heerschte, en er van stichtelijke voorbereiding voor den Dienst soms geen sprake was.

Ook was het preken in zoo propvolle beurten, en bij zulk een temperatuur, voor den prediker zoo uitputtend, dat hij, letterlijk met geen drogen draad aan het lijf thuis kwam, en den Maandag daarna soms geen half mensch was.

Niet minder leden ook Diakenen en Collectanten hinderd, die door zulke beurten met den zak rond moesten, en zich bijna niet konden voortbewegen.

Wil men, altoes in hoofdzaak stofelijke bezwaren, maar die dan toch meetellen, omdat ze de huisgezinnen in de war stuurden, allerlei koude en ongemak door hitte lieten belopen, en zeer zeker ook op de geestelijke gesteldheid der gemoeerden invloed oefenden.

En al is het nu zoo, dat deze nadeelen zich thans niet meer in die mate doen gevoelen, en voornamelijk alleen in steden als Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en 's-Gravenhage zich voordeden, toch mag niet voorbijgaten, dat het alles volgt uit het stelsel als zoodanig.

Een stelsel dat lijdt aan deze innerlijke tegenstrijdigheid, dat men de gemeente te daarbij acht om saam te vergaderen, en daarom zegt dat ze in tien, twaalf gebouwen verdeeld moet worden, en dat men nochtans een regel volgt, die eischen zou dat desniettemin zoogoed als gansch de gemeente in één gebouw zou kunnen willen opgaan.

Immers dat velen elders gingen, was dan nog meest, omdat ze vreesden toch geen plaats te zullen vinden, en ook omdat bij zulk kerkbezoek de regel gold, dat de brutaal de halve wereld inhebben, en dat iemand van zachter en bescheidener natuur zich aan zulk een gedrang en gestoot niet waagde.

Beroeping of Oproeping?

IV.

Is »opleiding«, rechtstreeksche »opleiding« goed en billijk en gewenacht? Dreigt zulk een »opleiding« niet in *dressuur* te ontvallen? Gaat ze niet van verkeerde beginselen uit?

Ziedaar de vraag.
En dan achten we deze vraag in bevestigenden zin te moeten beantwoorden, indien hieronder verstaan wordt, dat de kerk, of iemand van kerkwege, bepaalt: Zoo en zoo wil ik u hebben. Op die en die wijs zult gij zoo worden. En op deze en die manier zal ik u daartoe vervormen. Dit stelsel toch gaat uit van de o. i. niet wel houdbare veronderstelling, alsof de

levensfeer van den Zoon buiten verband stond met de levensfeer des Vaders in zijn Scheppingsordinantien en in zijn Voorzienig bestel.

Een nooit goed te keuren dualisme. Handhaaft en erkent men daarentegen tusschen het algemeen menschelijk leven en het kerkelijk leven, en evenzo tusschen het leven van de kerk als organisme en van de kerk als instituut, het rechte verband gelijk dat gegrondvest ligt in de belijdenis der Drie-eenheid en van haar werkingen, dan moet hetgeen de kerk, ook wat het ambt betreft, noodig heeft, spontaan uit het leven opkomen, en heeft zij slechts den sikkelt te slaan in hetgeen God voor haar bereid heeft.

Ze vindt dan een aantal mannen voor het ambt gereed, ze keurt die, en hoogstens geeft ze hun voor den practisch *formelen* dienst de gewenschte instructie.

Het was in dien laatsten zin, dat meer dan één Gereformeerde kerk in de dagen der Reformatie een afzonderlijke school voor praktische instructie stichtte. De jonge mannen studeerden dan eerst aan de Universiteit. Maar na afdrop van die studien gingen ze voor één jaar in een Predikantenschool, om in zake hun ambt, predikwijze, wijze van catechiseren enz. nader oefening te ontvangen.

Of ook waar zulk een *oefenschool* (heel iets anders dan een *opleidingschool*) ontbrak, gingen ze een jaar of langer bij een bejaard Predikant in de leer, en deden hun proef met zijn praktische ervaring en praktische levenswijze in zake het ambt.

Dit toch is iets speciaals, dat zich wel aan moet sluiten aan de algemeen geldende regels voor paedagogiek, rhetoriek enz., maar dat kerkelijk toch *nadere toepassing* eischt.

Hier geldt het tot op zekere hoogte metterdaad *kerkelyke dressuur*.

Op dit standpunt is dan de gang van zaken deze, dat onder Gods Voorzienig bestel zeker aantal jonge mannen, reeds van hun twaalfde jaar af, naar de intentie van hun ouders of voogden, en slechts voor een klein deel uit eigen aandrif, den weg opgaan, om zich gymnasiaal en universitair gereed te maken voor den kerkelijken dienst.

Dat ze, na volbrachte studien, zich door de kerken laten keuren, of de kerken hen geschikt oordeelen.

Dat de kerken hun daarna de speciale technische dressuur geven.

En dat zoodanige kerken, als ze vacant zijn, uit deze mannen een beroep doen.

Twee lijnen loopen dan in een snijpunt saam, enerzijds de lijn in het leven van deze jonge mannen, en anderzijds de lijn van het leven en den nood der kerken. En het einde is, dat kerk en predikers huwen.

En ditzelfde nu geldt natuurlijk evenzo voor den dienst des Woords, die op het erf der Zending wordt volbracht.

Ook te dien opzichte zal de normale toestand eerst dan bereikt zijn, als uit het gewone leven, onder Gods Voorzienig bestel, de aandrif opkomt, om meer bijzonder tot dezen Dienst te mogen ingaan; indien voorts de jonge mannen, in wie deze aandrif werkt, van hun twaalfde jaar af gymnasiaal en universitaire studie volgen; en indien de kerken zich bereid verklaren om zulke jonge mannen nader ook voor dezen dienst te keuren, en beroepbaar te stellen, nadat ze ten genoegen der kerken nog dien practischen cursus zullen doorloopen hebben, dien speciaal deze dienst vordert, hetzij in een afzonderlijke stichting hiervoor, hetzij als helper van een geoufend en wijs man op het veld zelf der Zending.

Gelijk nu de kerken beroepbaar verklaren voor den dienst des Woords hier te lande, zouden zij dan tevens beroepbaar verklaren voor den dienst des Woords in de Zending.

Een zendende kerk zou dan uit deze jonge mannen te kiezen hebben, en hierin zou de waarborg liggen, dat niemand zou uitgaan, dan na door de kerken te zijn gekeurd.

Volledigheidshalve voegen we hier alleen nog aan toe, dat er een toestand denkbaar is, waarin zulke jonge mannen geen gereede gelegenheid voor hun vorming vinden zouden. Welnu, zoolang de toestand aanhield, zou dan een hulpinrichting hiervoor te organiseren zijn, naar den vasten regel, dat de kerken zelve in alles te voorzien hebben, waarin niet reeds door de actie van de kerk als organisme, spontaan, in het gewone leven voorzien wordt.

Doch dit raakt een exceptie, niet den regel.

Hieruit volgt dus, dat het noch verwaand noch aanmatigend is te achten, zoo een jong man zich zulk een dienst voorstelt, zulk een dienst in de Zending begeert, en zich begeeft in den weg, om zich daarvoor te bekwaamen. Mits hij, en hier komt het op aan, de vraag of hij gaan zal en *waarheen* hij gaan zal, geheel in het oordeel der kerken laat.

Van zijn kant gaat het dan niet verder, dan dat hij er de studien voor maakt, en er zich op voorbereidt, en er zich voor keuren laat. Dan weten de kerken uit die keur, dat hij bereid, toegestemd en gezind is. En alle verdere beslissing komt dan niet van hem, maar uit het beroep eener kerk.

Intusschen kunnen de kerken ook bepalen, dat b.v. niemand in dezen dienst zal worden toegelaten dan na gedurende drie of meer jaren hier te lande te hebben gediend; en in elk geval moet wie in dezen dienst gaan wil, zoolang hij hiervoor nog geen beroep ontving, bereid zijn, zoolang de kerken hier te lande te dienen; ook al geschiedt dit op beding, dat hij, in de Zending geroepen wordende, vrij zal zijn zulk een roeping te volgen. Ook uit ander oogpunt kon het zelfs goed zijn, dat niemand uitga, dan b.v. op dertigjarige leeftijd, uit hoofde van zijn eenzame positie en de zware verantwoordelijkheid, zonder ander leiding en advies, die op hem zal komen te rusten.

Maar ook al gaan we uit van dien meest gewenschten toestand, dan zou nog een kerk, die zenden, wilde, geen oproeping hebben te plaatsen, of iemand zich aanbod. Immers het zou dan officieel bekend zijn, wie er voor geëxamineerd en beroepbaar gesteld waren; over hun persoon, karakter, dienst en gave, zou men uit het advies der classis kunnen oordeelen; en het beroep zou kunnen geschieden met volledige kennis van zaken.

Zelfs maakt het feit, dat men alzoo in den regel reeds dienstdoende Predikanten zou zenden, de zaak nog kiescher.

Een Predikant toch staat ten deze niet met een Propoent gelijk. Een Propoent is altoos iemand die een dienst *zoekt*, een Predikant iemand die een dienst *heeft*. Een Propoent is min of meer een *onbekende*, een Predikant is *openbaar* geworden in zijn dienst. En ook een Propoent kan zich aanbieden zonder te kwetsen, een Predikant berispt, zoo hij niet wordt aangenomen, door elke sollicitatie zijn verhouding tot de kerk die hij dient. Hij wilde weg, en zie hij moet blijven.

En zoo stemt alles saam, om ook voor den dienst der Zending dezen regel steeds den meest wenschelijken te keuren, dat de voorbereiding voor dezen dienst in den gewonen weg ga, dat daarna de kerken keuren, en dat ten slotte *eene kerk* roept.

Uit de Pers.

In het *Geref. Volksblad* (Red. De Haas) leent men het volgende:

In het Engelsche Tijdschrift *The Presbyterian* van Dinsdag 17 December j.l. vinden wij een artikel van de hand des heeren Jan Barger, ouderling van de Engelsche Gereformeerde kerk te Manchester.

Dit artikel geeft zijn indruk weder, dien hij van onze Generale Synode te Middelburg heeft ontvangen en luidt vertaald, aldus:

De Gereformeerde kerken in Nederland.

Bij de Commissie, die belast was de correspondentie tusschen de koloniale en andere kerken en de Presbyteriaansche kerk van Engeland is een belangrijk rapport ingediend van de Nederlandsche Synode, waarbij de welerevr. W. Campbell van Formosa en Mr. Jan Barger de Presbyteriaansche kerk van Engeland vertegenwoordigen. Daar een kort verslag van de verhandelingen, aldaar gehouden, in 't laatst van September verschenen in de *Presbyterian* (een Engelsch kerkelijk blad), behoeven wij niet te herhalen wat gezegd werd omtrent de hartelijke ontvangst van de Engelsche afgevaardigden; maar Mr. Jan Barger, die dit verslag gereed gemaakt heeft, voegt er de volgende opmerkingen aan toe, die onze lezers belang zullen inboezemen: »Het kan misschien geen kwaad, als ik twee Commissie mijne indrukken geef van deze Nederlandsche kerk die gevraagd zijn op vroegere betrekkingen, op verhoudingen, betrekken naderhand, en op mijn beroep aan de Synode te Middelburg.

Deze kerk is een vereeniging van twee scheidingen uit de Nederlandsche Hervormde kerk. De eerste scheiding had plaats voor ongeveer 70 jaar, de tweede voor ongeveer 12 jaar, kerkengroepen die omstreeks 5 jaar geleden zich vereenigd hebben onder den naam van Gereformeerde kerken van Nederland A en B — A voor kerken van de eerste, B voor kerken van de tweede scheiding. Hare eerste Synode werd in 1893 gehouden in de historisch vermaarde stad Dordrecht.

Er bestond tusschen de twee taliken eenige geringe verschillen, voornamelijk in zake de kerkelijke en hiervan de onderscheiding A en B.

Het werlt bij de vereeniging wenselijk bedacht, dat, wanneer wederzijds vertrouwen en liefde toenam, de twee uitgetreden groepen volkomen te zamen zouden smelten en dat de verschillen die nog tusschen hen bestonden, van heveler zouden verdwijnen. Dit voorgevoel is, wat ik blijde ben te kunnen mededeelen, meer en meer bevestigd geworden; en terwijl ik te Amsterdam was, na de Synode bezocht te hebben, werden afschriften van een ontwerp voor een volkomen ineenstemming van de twee takken aldaar onder de leden in die stad rondgezonden. Dit ontwerp scheen een gunstige ontvangst te krijgen, en als men het zoover brengen kon, dat de letters A en B in de Amsterdamse gemeente weg-vallen, zullen andere steden ongetwijfeld aangevoeld worden, om het voorbeeld van de hoofdstad te volgen, en alhoos kunnen wij hopen op een algeheel samenschmelting van de gehele kerk in de naaste toekomst.

Deze kerk is inderdaad de kerk van het volk; haar leden behooren tot de werkende en tot de middelklasse. Van hen, die zachte kleedren dragen, worden er maar weinig onder hen gevonden. De toestand in Holland schijnt het tegengestelde te zijn van wat het in dit land is. Terwijl het hier de voornaamste moeilijkheid is, hoe de massa aan te trekken door ze in Gods Heils-te brengen, schijnt de voornaamste moeilijkheid in Holland te zijn, hoe op 't volk in te werken. De verhandelingen op de Synode waren gekenmerkt door groeten ernst. Gedurende mijne aanwezigheid van twee dagen werd een aanzienlijk deel van den tijd besteed in 't bespreken van vraagstukken aangaande inwendige regelingen, maar in deze zaken treed ik niet. De brandende kwestie was die der Zending. Rapporten, vele bladzijden dik, werden ingediend en in behandeling genomen, en uit een later courantenverslag heb ik vernomen, dat men is besloten tot een modus operandi 't welk, naar te hopen is, nieuwe belangstelling en ernst in 't zendingswerk der kerk brengen en dat leiden zal tot een uitbreiding van des Meesters Koninkrijk voornamelijk op 't eiland Java, dat beschouwd wordt als de parel van de Nederlandsche Oost-Indische bezittingen.

In de *Presbyterian* van den 24sten September werd een kort verslag gegeven van de Nederlandsche Synode. Een afschrift van dit blad werd door mij naar den President van de Synode gestuurd, den Welerevarden heer B. van Schielvan, en ik besloot mijn rapport met een mededeeling die ik van hem ontving en den raad, daarin gegeven, welken ik in de zorgvuldige overweging van ure Commissie aanbeveel.

De mededeeling is gedateerd

Amsterdam, 16 Oct. 1896.

Waarde Heer en Broeder. — Dank voor 't zenden van een afschrift van *The Presbyterian*, waarin gij een kort verslag geeft van de Synode en van de indrukken, die zij op u maakte. Wij hopen, dat deze gunstige indrukken een middel wezen moge, om het ruststreek tusschen de twee kerken te bevorderen.

Voor dit doel zou het zeer wenschelijk zijn, dat van beide zijden de broeders, die beide talen konden spreken, de vergaderingen zouden bijwonen, niet alleen voor een paar dagen, maar voor den ganschen tijd der Synode en een werkzaam model nemen in het behandelde, zoodat er niet alleen bezoeken zouden zijn voor den vorm, maar dat zij meer één zouden zijn in den familietiering.

Het blad voegt er aan toe:

Tot zoover Mr. Barger, — een onzer lieve vrienden, die ons onze jeugd herinnerd. Slechts zij hem, door middel van ons blad, dat omzeten hartelijken dank hem brengt voor de warme belangstelling in ons kerkelijk leven, even opgemerkt, dat zins voorstelling van de betrekking die bekeerde A en B niet geheel juist is.

Maar dit is onze broeder, die reeds langer dan